

ВІДДІЛ ОСВІТИ
КРАСНОАРМІЙСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

ЕММА АНДІЄВСЬКА. «КАЗКА ПРО ЯЯН».
ПРИХОВАНИЙ ПОВЧАЛЬНИЙ ЗМІСТ ТВОРУ.
українська література
6 клас

Підготувала Гаврильченко С.М.
учитель української
мови та літератури
Шевченківської загальноосвітньої
школи I – III ступенів № 33

м. Красноармійськ, 2012 р.

Дата

Тема. Емма Андієвська. «Казка про ян». Прихований повчальний зміст твору.

Мета: ознайомити учнів з життям і творчістю письменниці; осмислити поняття притчевості в мистецтві; розкрити ідейний зміст «Казки про ян» та її місце у циклі казок Емми Андієвської; розвивати культуру зв'язного мовлення, пам'ять, логічне мислення, творчу уяву; вміння фантазувати, узагальнювати, робити власні висновки; формувати кругозір, світогляд; виховувати почуття поваги, любові до творчості Емми Андієвської, шанувати красу і приваби світу; прищеплювати інтерес до пізнання нового.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: портрет, картини Емми Андієвської, твори письменниці, дидактичний матеріал (тестові завдання, картки, презентації, відеозапис).

ХІД УРОКУ

І. Організаційний момент

Слово вчителя.

Сьогодні хочу привітати

Вас, друзі, на занятті цім.

Натхнення в праці побажати,

Щоб затишно було нам всім.

А все, що в праці заважає,

Та інколи псує життя,

Ми викинемо без вагання

В оцей ось кошик для сміття.

Давайте зараз позбудемося тих почуттів, які нам заважатимуть сьогодні працювати. На столах перед вами паперові листочки. Напишіть на них все, що може нам стати на заваді і вкиньте в оцей ось кошик. Особисто я відчуваю невеличке хвилювання – тож зараз охоче його позбудуся. (Учитель кидає у кошик

папірець із написом «хвилювання», учні пишуть на папірцях свої негативні почуття і вкидають у кошик).

І ось тепер ми готові працювати.

Тож до роботи, адже наш девіз:

Ми працюємо щоденно!

Ми працюємо натхненно!

А завдання наше таке:

“Віднайди у людині “людське”!

II. Оголошення теми, мети уроку.

Мотивація навчальної діяльності

Недарма кажуть, що гордість, висока самосвідомість, прагнення духовної досконалості – риси національного характеру українського жіноцтва, а також традиція, яка тягнеться від давніх часів – від княгині Ольги, Насті Лісовської, Соломії Крушельницької, Лесі Українки.

У цей ряд ми можемо поставити і прізвище видатної української сучасної письменниці, нашої землячки, емігрантки Емми Андієвської, із життям і творчістю якої ми познайомимося сьогодні на уроці.

“ Ніколи не будьте спрямовані лише
на своє “Я”, зберігайте в собі чистоту
помислів дитинства, і доля вам
віддячить новими відкриттями,
повнотою життя”

Е.Андієвська

ІУ. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу

1. Презентація «Життя і творчість Емми Андієвської»

Слайд 1.

Емма Андієвська

Слайд 2.

Епіграф

Слайд 3.

Тема

Слайд 4.

Завдання до уроку :

Ознайомитися з життям і творчістю Емми Андіївської

Порівняти літературні поняття казки і притчі

- Глибше усвідомити притчевий зміст і художню вартість казки
- Розвивати навички виразного читання, вміння визначати головну думку і ключові фрази казки, висловлювати свої думки про прочитане

Виховувати повагу до морально – етичних цінностей, що допомагають бачити і розуміти красу та приваби світу

Слайд 5.

Мета уроку :

- усвідомити притчевий зміст і художню вартість казки;
- розвивати навички визначення головної думки твору;
- висловлювати свої думки про прочитане;

Слайд 6.

Поетеса, прозаїк, художниця. Народилася 19 березня 1931 року у місті Сталіно (Донецьк).

Слайд 7.

Емма з мамою , 1933р.

Нью-Йорк ,1962 р.

Емма Андіївська і Іван Кошелевець, 1996 р.

Слайд 8.

Життя і творчість.

- Від 1943 живе в еміграції: у Франції ([Париж](#)), США ([Нью-Йорк](#)), від 1961 — у ФРН ([Мюнхен](#)).
- 1957 закінчила [Український Вільний Університет](#).
- 1955—1995 — режисер і редактор українського відділу [радіо «Свобода»](#).
- Від 1958 — представник [Нью-Йоркської групи](#).
- 1984 стала лауреатом літературної премії Фундації Тетяни та Омеляна Антоновичів.

Бесіда за питаннями:

- Чи знайоме вам слово “діаспора”?
- Чому окремі українські письменники вимушені були виїхати за кордон і там жити?
- Кого ви знаєте з представників української діаспори? (В. Королів-Старий, І. Липа)
- Як ви вважаєте, Е.Андієвська належить до представників української діаспори?

Слайд 9.

Будинок Емми Андієвської у Мюнхені.

Слайд 10.

- Як художниця-авангардистка працює від 1956 — дебютувала виставкою в Мюнхені. Наступні виставки відбулися [США](#), [Канаді](#), [Франції](#), [Німеччині](#), [Австралії](#), [Бразилії](#), [Швейцарії](#).
- Від 1992 відбуваються виставки в Україні — [Київ](#), [Львів](#), [Івано-Франківськ](#). 23 квітня 1994 у картинній галереї [Кам'янець-Подільського](#) відбулася презентація робіт Андієвської.

Слайд 11.

Картини.

- «Зелені квіти» (1989).

- «Гномики» (1990).
- «Шатле» (1991).
- «Одаліска» (1994).
- «Сім'я» (1995).
- «Мати з дитиною» (1995).
- «Сніданок» (1995).
- «Портрет» (1995).
- «Батьки і діти» (1995).
- «Хліб і вино» (1995).
- «Колоністи» (1996).

А зараз я запрошую на виставку картин Е.Андієвської .

Символіка картин

Орнаментовані частини картини (часто це одяг та пекторалі) **свідчать про рухомість форм** в цих місцях картини, наприклад про рухливість ший. Також функцію урухомлення виконують **меви (маленькі пташки)** зображені на задньому фоні багатьох картин. **Всі предмети - це істоти.** Це стосується до загальної теми творчості Андієвської – олюднення речей та абстрактних понять. Предмети є добрими та олюдненими. **Людська істота без носу-це жінка або молода людина. Ніс – це вже зрілість.** Іноді Христос на розп'яттях зображений без носу, ніби невинна розп'ята дитина.. Біла плямка внизу обличчя означає рот. Білий колір перегукується з білим очей, наче очі поширюються і на рот. . Люди зображені в профіль мають **багато губ,** це означає говоріння, вібрацію матерії. Картини на актуальні теми із зображенням вертольотів та машин задумані, щоби мати комічний ефект. В таких картинах відзеркалюється теперішня доба. В спортивних (невеликих) літальних апаратах відкривається можливість літати на простих машинах, це ніби відчуття, що людина хоче уподібнитися до птаха і мати якомога менше техніки навколо себе і це передається почуттям польоту. Самі ж картини з'являються їй повністю намальованими в уяві. Олюднення речей.

Округлі форми зображеного. Кругла форма – це первинна форма буття бо кругле – це досконале. Все буття має тенденцію до круглого. **Південь** – це коли людина щаслива. Це ідеальний відпочинок, злагода з буттям. Місто. Вигадана архітектура. Міста, яких Україна не мала. Також міста, яких ніхто не мав. Якщо їх не можна зробити, то принаймні втілити уявні побудови.

Слайд 21.

■ Поетичні збірки

- «Поезія» (Новий Ульм, 1951),
- «Народження ідола» (Нью-Йорк, 1958),
- «Риба і розмір» (Нью-Йорк, 1961),
- «Кути опостінь» (Нью-Йорк, 1963),
- «Первні» (Мюнхен, 1964),
- «Базар» (Мюнхен, 1967),
- «Пісні без тексту» (Мюнхен, 1968),
- «Наука про землю» (Мюнхен, 1975),
- «Каварня» (Мюнхен, 1983),
- «Спокуси святого Антонія» (Мюнхен, 1985),
- «Вігілії» (Мюнхен, 1987),
- «Архітектурні ансамблі» (1989, із власними ілюстраціями),
- «Знаки. Тарок» (Київ, 1995),
- «Межиріччя. Сонети» (Київ, 1998).

Слайд 22.

■ Збірки новел

- «Подорож» (Мюнхен, 1955; перевидано 1995 у Києві),
- «Тигри» (Нью-Йорк, 1962),
- «Джалапіта» (Нью-Йорк, 1962).

■ Романи

- «Герострати» (Мюнхен, 1971),

- «Роман про добру людину» (Мюнхен, 1977; перевидано 1993 у Києві),
- «Роман про людське призначення» (Мюнхен, 1982; перевидано 1992 у Києві).
- Збірка «Казки» (Париж, Львів, Цвікау, 2000).

Слайд 23,24.

Емма декламує свої вірші.

Слайд 25-29.

Зустріч із земляками у Донецьку.

2 .Перегляд відео «Декламування поезії авторкою».

3 . Ознайомлення з «Казкою про яян»

А) Рекламні оголошення (індивідуальні домашні завдання) . Деякі учні виконували незвичайне домашнє завдання складали рекламне оголошення, яке презентуватиме «Казку про яян» так, що прочитавши його неодмінно схотілося ознайомитися зі змістом.

Б) Словникова робота.

- Яянин – мешканець, насельник
- Кельма – будівельний матеріал, лопата
- Опали немощі – напала слабість
- Брама – міські ворота
- По гузир – по зав’язку

4 . Виразне читання казки.

5. Аналіз твору(на додаткових аркушах).

Емма Андiєвська. «Казка про яян»

1.Ява . Уявіть, що під час міжгалактичного дослідження вам було доручено залишитися на одному з астероїдів і протягом тижня проводити експерименти. Вам залишено запаси їжі, води і навіть жувальної гумки. У чому ви відчували б гостру потребу?Назвіть дві такі потреби.

2.Обґрунтуйте важливість кожної з потреб.

3.Щойно ви прочитали твір Емми Андієвської «Казка про яян». Поділіться своїми враженнями. Зробіть запис про те, чи можуть існувати яяни в наш час. Чому ви так вважаєте?

4.Випишіть із тексту декілька фраз , що, на вашу думку, є ключовими для розуміння головної думки твору.

5.Як ви думаєте, яку мету ставила письменниця, розповідаючи читачам про країну яян?

6.Візуалізуйте один із запропонованих художніх прийомів («харчуватися власним «я», «час добігає кінця», «мене здолали немощі»).

7 . Словникова робота.

Казка – епічний, розповідний, сюжетний художній твір усного походження про вигадані та фантастичні події.

- Що вам відомо про казку як літературний жанр? З якими казками ви познайомилися, навчаючись у 5-му класі? Які з них вам запам'яталися? Чим саме?
- Як підрозділяються казки?
- Назвіть особливості казкового твору.
- За що ми любимо казки?

У чому значення казок?(повчальне та виховне)

Притча – коротенький фольклорний або літературний розповідний твір повчального характеру про етичні цінності буття.

Інсценізація притчі «Грамота — велике діло».

Автор. Це було давно. Пішли на заробітки грамотний і неграмотний. Влаштувалися на роботу. Перший працює в конторі, а другий косить, молотить і землю копає.

Неграмотний. Чого так заведено у світі? Я так тяжко працюю, а одержую менше товариша. Піду до начальника.

Автор. Той послухав та й каже:

Начальник. Бачиш, он воли? Побіжи й спитай, що вони повезли.

Автор. Побіг неграмотний. Прибігає назад.

Неграмотний. Пшеницю.

Начальник. А по чому вона?

Автор. Неграмотний побіг удруге.

Неграмотний. По полтиннику пуд.

Начальник. А куди повезли?

Автор. Той побіг утретє.

Неграмотний. У Миргород.

Начальник. А тепер погукай свого товариша.

Автор. Прийшов грамотний.

Начальник. Бачиш, он далеко пішла хура! Піди й спитай, що вони повезли.

Автор. Той побіг, нагнав хуру й швидко повернувся.

Грамотний. Хура повезла пшеницю в Миргород. Будуть продавати по полтиннику пуд. Усього дванадцять підвід.

Начальник. Тепер ти зрозумів, чому я йому плачу більше.

Учитель. Чого навчила вас ця притча? Учні роблять висновок про переваги грамотності, необхідність сумлінного навчання.

8. Твір Е.Андієвської названо «Казкою про яян». Доведіть, що він дійсно належить до жанру казки.

---

9. Казка має декілька сюжетних ліній. Визначте складові кожної з них за допомогою схематичного малюнка.

1

А. _____

Б. _____

В. _____

11. Яким є ставлення автора до героїв твору? Доведіть це, навівши приклади з тексту.

Яяни _____

пастушок _____

дідусь _____

12. Запропонуйте власний рецепт перевиховування яян на людей.

І група. Усне повідомлення на тему «**Що об'єднує Вавилонську башту та вежі міста яян?**»

Вавилон — велике й багате місто в стародавній Месопотамії, столиця Вавилонського царства в XIX—VI ст. до н.е., важливий торговельний і культурний центр. Перекази про це повне розкошів і спокус місто були поширені серед народів-сусідів. Поступово назва столиці Вавилонського царства з власної ставала загальною, символічною.

Місто, у якому жили яяни, знаходилося у глибочезному проваллі серед високих скель. Це було місто бідняків, бо складалося з веж, що весь час завалювалися.

Прадавній вавілонський міф, пізніше перероблений і введений у Біблію, розповідає про спорудження після всесвітнього потопу вежі «висотою до небес».

Будівництво йшло успішно, башта ставала все вищою, адже люди, розмовляючи однією мовою, працювали дружно, злагоджено. Розгніваний людським зухвальством Бог переплутав людські мови так, щоб будівельники перестали розуміти один одного, — і вежа розвалилася.

Ця біблійна легенда знайшла відображення в образотворчому мистецтві. Найбільш відомі зображення Вавілонської вежі — це картини Вальтера Брейгеля та Мартина ван Валькенборха.

У місті яянів вежі вузькі, довгі, не схожі одна на одну, бо «їх кожен будує на свій лад». Не дивно, що «ці вежі весь час розвалюються», що деякі з них — лише купи каміння, у дідуса вежа найнижча й напівзруйнована. Яяни, на відміну від різномовних вавілонян, узагалі не розмовляють, вони не можуть вимовити навіть звичайнісіньке «ти».

Отже, і легенда, і казка нас навчають, що без краси людських взаємин не може бути гармонії й краси ні в природі, ні в людському оточенні.

II група. Усне повідомлення на тему «Символічне значення числа сім».

У місті яянів сім воріт. Не п'ять, не вісім, не дев'ять, а саме сім.

Число сім у багатьох народів із сивої давнини стало священним. Археологи знайшли старовавілонський переказ про створення світу, написаний на семи табличках. Тому й маємо сім днів у тижні.

У трипільській культурі теж існував семиденний тиждень, був поширений серед усіх пелагів аж до Малої Азії, а також у єгипетських жерців.

На стародавніх малюнках тиждень зображували у вигляді семипроменевої зірки. Уже пелаги помітили, що на небосхилі є сім зірок, що рухаються по небу. їх обожнювали, бо кожна керує своєю годиною.

Маємо сім кольорів веселки, сім чудес світу, сім нот, сім струн на лірі Орфея.

Сім давньогрецьких міст — Смірна, Хіос, Коло-дюн, Садамін, Родос, Агрос, Афіни — сперечалися за честь називатися батьківщиною славнозвісного співця Гомера.

За церковними канонами, є сім головних гріхів: пиха, жадібність, нечистота (тіла й душі), ненависть, обжерливість і пияцтво, гнів, лінощі.

Цей список можна продовжувати. Виникає думка: а може, усі ці сімки — випадковість?

«Учені ж висловили припущення, що число сім є тією кількістю одиниць для сприймання й запам'ятання, яке «вкладається» в пам'ять людини найкраще, коли цих одиниць більше, запам'ятовування одразу ж погіршується», — стверджує у своїй книзі «Слово про слово» професор-мовознавець А. П. Коваль.

Не дивно, що в місті яянів було саме сім брам, — доля давала мешканцям шанс позбутися егоїзму, непомірної гордині й стати справжніми людьми.

V. Закріплення знань, вироблення умінь і навичок.

1. Мозковий штурм.

- До якої країни потрапив пастушок?
- Що було властиве її мешканцям?
- Чи були яяни щасливими людьми?
- Чому ви так вважаєте?
- За яких умов яянин міг покинути своє місто?
- Чому мешканцям ніколи не таланило це зробити?
- Чому брама відчинилась перед пастушком?
- Чи є у тексті фантастичні елементи, що допомагають визначити головну думку твору?
- Які слова є ключовими для визначення теми та ідеї казки?
- Доведіть, що твір Е.Андієвської – притча?
- Від чого застерігає своїм твором письменниця?

2. Творча лабораторія письменниці.

Знайти у творі художні засоби, які Емма Іванівна використала (епітети, метафори, звертання, гіперболи).

■ Епітети .....

Глибочезне провалля, кволий дідусь, коротесеньке слово, свіже повітря, вельмишановна брама

■ Метафори.....

Харчуються власним “Я”, здолали немощі, внутрішні підпори тримали мене, брама випустила на волю.

■ Звертання .....

Вельмишановна брамо, хлопчику, дідусю

■ Гіпербола .....

Хлопчик підняв дідуся; замість дідуся мішок за плечима.

3 . Гра «Вилучи зайве»

■ **Хлопчик** . Добрий. Турботливий. Лінивий. Допитливий. Байдужий. Легковажний. Шанобливий. Сердитий. Боязкий. Чемний.

■ **Дідусь** . Вдячний. Доброзичливий. Фантазер. Злий. Безкорисливий. Самовпевнений. Пихатий. Агресивний. Працьовитий.

4 . Гра «Хто швидше»

За ілюстраціями знайти уривок, який відповідає зображенню.

5 . Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. Де народилася Емма Андієвська?

А) Харкові

Б) Донецьку

В) Берліні

2. Емма Андієвська:

А) поет

Б) прозаїк

В) художник

3. Прозовий повчальний алегоричний твір про людське життя:

А) притча

Б) казка

В) байка

4. Чим у казці харчувалися яяни?

А) їжею

Б) нічим

В) власним “я”

5. Головна думка “Казки про яян”

А) людина має поважати тільки себе

Б) гуртом не можна подолати всі труднощі

В) людина має не лише себе поважати, а й оточуючих

6. Які моральні цінності роблять людину щасливою?

А) доброта

Б) чесність

В) турбота про інших

1	2	3	4	5	6

VI. Підсумок уроку

1. Слово вчителя.

Отож, наша робота була плідною. І тепер належить зробити висновок, якою ж особистістю постала перед вами наша землячка?

VII. Домашнє завдання

Скласти характеристику і синквейн героїв казки – притчи.

Синквейн

Сенкан

1 рядок- слово, що називає тему.

2 рядок-два прикметники, що асоціюються з першим словом.

3 рядок-три дієслова, пов’язані з темою.

4 рядок-фраза з чотирьох слів (думка – підсумок)

5 рядок- слово-синонім до теми.